

ДОБРОЧИННИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА МАЗЕПИ

Навряд чи знайдеться в українській історії постать суперечливіша, ніж постать Мазепи. Та ні в кого з дослідників не виникає сумнівів, що гетьман Мазепа був великим меценатом - щедрим добродієм усіх визначних починів і будов в Україні. Діяльність Івана Мазепи припадає на добу розквіту стилю бароко. Прикладів доброчинності Мазепи відомо багато. Свого часу козацька старшина в Бендерах намагалася підрахувати всі пожертвування Мазепи і склала реєстр його фундацій, з якого видно, які величезні суми він пожертвував тільки на Печерську лавру. Під козацько-гетьманською опікою Києво-Печерська лавра проводила широку культурно-просвітницьку діяльність, надзвичайно корисну козацькій державі. Видання Печерської друкарні відіграли важливу роль у формуванні національної свідомості українського народу, його патріотичних почуттів, були могутнім засобом у боротьбі за саме існування української народності. У творах XVII - початку XVIII ст., надрукованих у Лаврі, часто зустрічаються портрети гетьманів Б.Хмельницького, І.Самойловича, І.Мазепи та інш.

Із великих церков, побудованих на кошти Мазепи поза межами Києва, особливу цінність має Вознесенський собор із монастирем в Переяславі (1698), на що було витрачено понад 300 тис. золотих. Ця будова була зведена у 1695-1700 рр. у зв'язку з увінчаними заходами гетьмана з відновлення переяславського єпископства, що існувало в княжі часи. До кафедрального Переяславського собору Мазепа передав у 1701 р. рукописне Пересопницьке Євангеліє, написане у 1556-1561 рр.

А з будов, які лише докінчувалися коштом Івана Мазепи, слід згадати Спаську церкву Мгарського монастиря, розпочату гетьманом І.Самойловичем у 1684-1687 рр. і закінчену І.Мазепою 1687-1688 рр., фінансування трапезних Густинського і Мгарського монастирів.

Залишив І.Мазепа слід і в Чернігові, де побудував, як пишуть дослідники, у Борисоглібському монастирі церкву св. Івана Предтечі і велику кам'яну дзвіницю, на якій був розміщений дзвін, вилитий за кошти гетьмана. Взяв участь у завершенні Троїцького собору в Іллінському монастирі, прикрасив "кіотом среброкованним" образ Матері Божої. На кошти гетьмана був

збудований для Чернігівського колегіуму навчальний корпус із класами, дзвіницею, трапезною, службами та "паперною" для друкарні. Про участь Мазепи свідчить закладна дошка, вмурована у стіну будівлі колегіуму. Гетьману І.Мазепі, як фундатору першого освітньо-просвітницького центру такого високого рівня на Лівобережжі, з приводу відкриття колегіуму було присвячено п'ять книжок і два панегірики.

У Батурині за часів правління Мазепи будується п'ять церков на кошти гетьмана. Троїцькому храму гетьман подарував понад 20 тис. золотих, Миколаївському - 4 тис. золотих, однак добудувати його не встигли. На будівництво Воскресенської та Покровської церков було виділено 15 тис. золотих.

Меценатство Мазепи здійснювалося не тільки в Україні, а й за її межами. Робилося це з метою зміцнення політичних зв'язків на заході і сході. "Прикладом того служить фундування гетьманом І.Мазепою Євангелія арабською мовою, друкованого в Алеппо в Сирії (1708), про що свідчить передмова з присвятою гетьманові та гравюра із його гербом. Меценатство І.Мазепи сягало Палестини, Антіохії, Александрії, грецького Афону і Царгорода. На замовлення гетьмана зроблено срібну плиту для церкви Гробу Господнього в Єрусалимі. Мазепа подарував срібну миску (тарелю) для церкви Гробу Господнього в Єрусалимі з написом: Дар Його Високості Івана Мазепи, Гетьмана Русі". Збереглася дотепер у Єрусалимі Плащаниця, яку гетьман подарував церкві Гробу Господнього. Плащаниця розміром один на півтора метри, кута у срібній блясі.

Згадане вище - лише частка благодійницької діяльності оточення гетьмана І.Мазепи, його урядовців та соратників, меценатів у добу 1687-1709 рр. На жаль, багато дерев'яних храмів, які тоді звели і стояли у кожному населеному пункті, або згоріли, або через старість були розібрані - на їхньому місці з'явилися муровані церкви. На тривалий час після повстання мазепинців церковне будівництво завмирає, розвивається мляво, без енергійного владного імпульсу з нової гетьманської столиці.